

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 863.

CHICAGO, ILL., 27. MARCA (March 27), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

SLIKA RAZMER IN ČLOVEKA KAKRŠEN JE.

Shaw Desmond, angleški pisatelj, Irec po rodu, je na svojem potovanju v Ameriki dejal, da drvi Evropa v novo vojno katastrofo. S tem ni povedal ničesar novega. Po njegovem mnenju bo bodoča vojna veliko groznejša od zadnje. Plini, aeroplani, elektrika in druge sile bodo vposljene za razdejanje bogastev in uničevanje življenj. Ameriki priporoča izolacijo v bodoči vojni krizi. Oboroževalno tekmo je slikal v fantastičnih barvah. Francija vežba za klanje sedemnajst milijonov Senegalcev v svojih kolonijah. Izmed teh lahko takoj oboroži in pošlje na evropska ali druga bojišča do 5,000,000 mož. Tu ni všteta francoska armada, ki šteje sto tisoč mož. Dosedaj je zgradila 1,200 aeroplanov za vojne namene. V par letih bo imela od 4 do 5 tisoč takih vojnih ptičev. Italija noče zaostajati za Francijo. Na vsaka dva francoska zgradi Italija tri aeroplane. Mussolini je nacionaliziral Italijo za vojno. Vsa italijanska industrija je pod tajno direkcijo vojaških oblasti. V slučaju oboroženega konflikta bo v teku par dni vsa industrija v vojni službi, v kolikor še ni. Medsebojna sovraštva so danes v Evropi hujša kakor pred vojno. Francoske matere uče svoje otroke sovražiti Nemce. Vsa Nemčija pa je prepojena s sovraštvom do Francije.

Poročevalci ameriških listov v Nemčiji objavljajo v svojih listih intervjuje in članke, s katerimi dokazujejo, da se Nemčija pripravlja na maščevalno vojno proti Franciji in drugim sovražnim državam. "Še par let, mogoče celo prej, bomo napravili s Francijo obračun," pravijo besedniki zatonile kajzerjeve slave. Mladina, delavci, kmetje, oficirji bivše nemške armade, dijaki, ženske — vsi sovražijo Francijo. Poincare se tega zaveda, pa hoče varnost za svojo deželo. Njegova politika je bila blje na ogenj in ob 12. uri je pričel popuščati. Vojna je katastrofa za človeštvo. Pa vendar, povsod se pripravlja nanjo.

Belgija je imela ministersko krizo. Ta je prešla, ni pa prešla notranja kriza. Socialisti zahtevajo spremenitev belgijske zunanje politike napram Nemčiji, razoborožitveno konferenco in notranje reforme.

Jugoslavija ima svoje notranje težave, v Macedoniji pa ji groze komitaši z vojno, ki utegne postati resnična vojna. Bolgarija, zaščitnica komitašev, je prisiljena nastopati proti njim s silo. Taka je bila zapoved iz Belgrada.

Poljska jemlje posojila v Ameriki, Franciji, Italiji in kjer jih more dobiti. Večinoma jih troši za militarizem. Rumunija je oborožena. Grčija se nahaja v znamenju boja med republikanci in monarhisti. Slednji imajo oporo v žlahti rumunske vladarske hiše, republikanci se naslanjajo večinoma na svojo lastno moč. Dežela je gospodarsko izmozgana in ljudstvo živi v bedi.

Rusija je na posvetovalni razoborožitveni konferenci Lige narodov, ki se je vršila v Rimu, zahtevala, da se ji dovoli tolikšno mornarnico kakor Angliji.

Sicer bi je ne zgradila takoj, morda nikdar, ampak zahtevala je zase mesto pomorske velesile, kar zastopniki drugih držav niso pričakovali.

Na Kitajskem se lasajo generali, oziroma ljudstvo se lasa zanje, zunanje države pa intrigirajo, vsaka misli da v svojo korist, v resnici pa vse v kvar svetovnemu miru in v veliko škodo kitajskemu ljudstvu.

Male države tekmujejo v pogajanjih z rusko vlado za priznanje. Vse bi rade najboljše trgovske pogodbe, vsaka želi prednost pred drugimi, ruska diplomacija pa se je po dolgem času oddahnila. Diplomatična blokada je poješnjala. Izmed vlad velikih držav ji odrekajo priznanje ameriška, francoska in japonska. Tudi te pridejo na vrsto.

Kljub vsesplošnemu kaosu, kljub temu, da visi nad Evropo splošna vojna nevarnost, se gibljejo stvari ves čas po premirju v enakem tempu. Diplomacija ima čudovite mešetarske sposobnosti. Konferira, grozi, pošilja ultimatum, ponuja, obljublja, zahteva, prosi, apelira, svari, intrigira. Največ intrigira.

Že v sredi versailleske konference so se v raznih krajih pojavljali glasovi: Vsak čas pride do revolucije; nova vojna bo vsak hip izbruhnila; Nemčija ne bo prestala krize to zimo; anarhija

grozi poplaviti Evropo; zapadna civilizacija v nevarnosti popolnega kraha. In tako naprej.

Vlade so padale. Vladarji so se vračali in zopet zapuščali deželo, kot n. pr. na Grškem. Dogajali so se atentati v Nemčiji, na Češkem, v Jugoslaviji, Rusiji, Švici, da, celo na Japonskem. Dogajali so se že pred vojno, dogajali so se že davno, in tudi vlade padajo od nekdanj. Človeštvo je poznalo vojne, glad, krize, epidemije in revolucije, od kar eksistira. Civilizacije so nastajale, se pogrezale, in tekom dolgih let so nastale nove. Že davno se je v enem ali drugem kraju poskušalo z demokracijo, v krizi pa je prišel diktator in zapovedoval, v nekaterih slučajih v korist, v drugih v škodo ljudstvu. Večina v škodo.

Idealisti, dobri ljudje, plakajo nad padanjem demokracije v Evropi. Italija, Španija, Rusija, Nemčija in sedaj še Francija — vse imajo eno ali drugo formo diktature. Čemu bi se pritoževali? Ako ne znajo vladati celo tisti, katerih poklic je vladanje, ali moremo pričakovati od ljudstva, da bi se znalo vladati?

Vsak človek (izjeme so redke) ima v sebi instinkt militarista; vsak človek bi rad bil diktator in skuša, kjerkoli more, biti diktator; vsakdo želi biti bog, zavreči svet kakršen je, z vsem kar je na njem, in ustvariti novega; vsakdo bi rad bil sila; in malo jih je, ki ne hrepene po bogastvih; vsakdo želi omejevati svobodo govora, celo večina tistih, ki jo propagirajo; in kaj je svoboda tiska? Vsado zahteva zase vse svobode, drugim, ki ne mislijo tako kakor hoče on, jo odreka. V vsakdanjem življenju, v vsakem parlamentu, v vsaki vladi, vsepovsod, je to dokazano. Propagiramo bratstvo, katerega niti v družinah ne najdete; pojdite od male vasi, bila kjerkoli, do največjega mesta, povsod kupe strank in strančic, osebni boji, blatenja, laži, nesmiselni prepiri. Kooperacija je človeku absolutno potrebna, ampak današnja kooperacija ni niti senca tega kar bi morala biti. Blagostanje vsega človeštva odvisi od kooperacije. Zakaj se jo brani, pa vliiva rajše kanone, dela aeroplane in iznajduje strupene pline?

Danes je človek še tak, da vidi napade in slabosti na drugih; ne pozna pa sebe. In ker ne pozna sebe, pozna druge še manj.

Nikdar ne gre pred ogledalo, duševno ogledalo, da bi se spoznal. Njegov razum še nima te moči. In vendar jo ima. Svoje slabosti skuša spoznavati in jih popravljati. Ampak slabosti so večkrat močnejše kakor pa dobra volja.

V Washingtonu razkrivajo korupcijo, ki širi smrad po vsej deželi. Kaj pravi povprečni ameriški državljani? "Vsakdo krade, samo ako more. Če bi bili ti, ki preiskujejo, na mestu obtožencev, pa bi oni kradli." Tako govore ljudje, ki niso ne tatovi in ne lumpje, ampak poštene, dobre duše. Čemu govore tako? Razuma, pravega razuma jim manjka.

Vse kar je v današnji družbi, je odsev da-

našnjih ljudi. Vse kar je bilo v družbah prošlosti, je bilo odsev naših prednikov.

Postavimo se pred ogledalo, spoznajmo svoje instinkte, dedščina naših barbarskih prednikov, skušajmo jih premagati z razumom človeka, pa bomo delali za preobrat.

Vse kar je človeštvo doseglo koristnega, si je ustvarilo z delom razuma. In ta razum se izpopolnjuje. Človek barbar in človek razuma, oba lahko v eni osebi, sta v neprestanem medsebojnem boju. In človek razuma zmaguje, zelo polagoma, toda vendar zmaguje. To naj bo dobrim ljudem v bodrilo in tolažbo.

Bodoči odbor S. N. P. J. bo izvoljen s splošnim glasovanjem.

Na združitveni konvenciji S. N. P. J. in S. D. P. Z. je odbor za pravila predlagal točko, ki bi dala članstvu pravico izvoliti glavni odbor združene organizacije s splošnim glasovanjem. 92 delegatov je glasovalo za predlog, 98 proti; nekaj delegatov se je vzdržalo glasovanja. Glavni odbor je izvolila konvencija kakor navadno.

Dotično točko je nekoliko izpremenjeno iniciralo prošlo leto eno lasallsko društvo; inicijativa je dobila zadostno podporo in je bila na splošnem glasovanju sprejeta proti znatni opoziciji.

Spremenjena točka, tikajoča se volitve gl. odbora, daje vsakemu članu pravico priglasiti kandidaturu; vsak se sam nominira. Tiste, ki dobe na splošnem glasovanju največ glasov, se smatra izvoljenim.

Volitve se prično 1. maja. Novi odbor nastopi službo 1. januarja prihodnje leto. Termin traja dva leta. 71 članov je prijavilo kandidaturu: trije za gl. predsednika, 3. za gl. podpredsednika, 4. za gl. tajnika, 2. za pomožnega tajnika, 2. za blagajnika, 2. za upravnika in 2. za urednika Prosvete, 16 v nadzorni odbor (izvoli se tri), 20 v porotni odbor (pet članov), 14 v bolniški odbor (pet članov) in 3. v združevalni odbor (trije člani).

Na prošli konvenciji je kandidiralo v glavni in združevalni odbor 57 članov, v bolniškega pa okoli 40 članov, skupaj 67. V konvenčnem zapisniku niso označena imena kandidatov v bolniški odbor, ampak samo imena izvoljenih. Dasi ima po novi določbi vsakdo pravico kandidirati, so se priglasili samo štirje kandidati več kot jih je bilo na clevelandski konvenciji.

Med kandidati v gl. odbor S. N. P. J. je 26 članov J. S. Z., 16 je simpatičarjev socialističnega gibanja in 30 indiferentnih ali pa socialističnemu gibanju sovražnih. Samo 22 izmed kandidatov je resnično aktivnih v socialističnem in delavskem gibanju.

Glavni odbor S. N. P. J. šteje 20 članov in združevalni odbor 3 člane.

Agitacija je zabranjena. Vsak kandidat mora navesti sposobnosti. Imena kandidatov so bila priobčena v Prosveti z dne 19. marca, istotako njihove kvalifikacije. Nekatere so mnogo pretirane.

Doslej je članstvo SNPJ. direktno volilo glavne odbornike le tedaj, če je bilo kako mesto izpraznjeno med konvencijami. Sedanji eksperiment torej ni povsem nov.

Milwauški župan so dr. Hoan ponovno nominiran.

V mestu Milwaukee so se dne 18. marca vršile nominacijske volitve kandidatov za župana, mestne odbornike in druge mestne urade.

Svoječasno so bile v Milwaukee odpravljene volitve po strankah in uvedene takozvane nestranske volitve. Z glasovnic so izginila imena strank in vsi kandidati v en gotov urad so uvrščeni v skupni koloni. S tem je bila socialistom otežkočena agitacija, ker je bilo treba volilce seznaniti z imeni kandidatov. Kljub temu so milwauški socialisti ohranili svojo moč in jo z vztrajno agitacijo in vzgojevalnim delom še povečali, dasi so se demokratje in republikanci združili pod krinko nestranskarstva.

D. W. HOAN.

Županski kandidati so bili, socialist D. W. Hoan, ki je dobil 40,671 glasov; David S. Rose, demokrat, 40,861 glasov; dr. Ralph Elmergreen, nestranski republikanec, 11,098 glasov. Na glasovnico dne 1. aprila prideta Hoan in Rose. Slednji je bil leta nazaj večkrat izvoljen za župana in pod njegovo administracijo je vladala v mestu Milwaukee najgrša korupcija. Vzlic temu je privatnim interesom ljubša korumpirana mestna administracija, samo da je kapitalistična, kakor pa poštena socialistična, kar so pokazali v kampanji za nominacijske volitve.

Sodrug Hoan je dobil pri primarnih volitvah dne 18. marca 12,881 več glasov kakor leta 1920. Pri teh volitvah so glasovale tudi ženske.

Za mestnega blagajnika sta dobila nominacijo Walter Rybacki, socialist, in Drew, "nestranskar"; za mestnega kontrolerja E. T. Melms, socialist, in Kotecki, "nestranskar"; za mestnega pravdnika E. W. Knappe, socialist, in Niven, "nestranskar".

Milwaukee je razdeljeno na 25 aldermanskih okrajev. Socialistični kandidati so dobili nominacijo v 18. okrajih, kakor slede:

Ward	Število glasov
5. Thomas M. Reynolds	1162
6. Arthur Shutkin	1524
7. John Doerfler	2086
8. Walter Polakowski	986
9. Herman O. Kent	1609
10. Carl P. Dietz	974
11. Ole A. Olsen	1595
12. Casimir Kowalski	916
13. Chas. E. Winkleman	878
15. Gustave Pagel	644
17. Paul Gauer	2405
19. Christ J. Holz	1085
20. Aug. W. Strehlow	3179
21. William Baumann	2248
22. Theodore Tiegs	1339
23. William H. Tesch	1582
24. Max J. Elsner	1161
25. Charles C. Schad	2690

Največje težave imajo milwauški socialisti z ljudmi, ki se naseljujejo v mesto iz drugih krajev. Vsi novodošleci so navadno nasprotniki socialistične stranke. Če jih hoče stranka pridobiti zase, mora voditi med njimi dolgo sistematično kampanjo. V velko, takorekoč glavno zaslonbo pri tem delu ji je socialistični dnevnik Milwaukee Leader, ki ima okoli 60,000 naročnikov.

Kljub veliki agitaciji, ki jo vrše nasprotniki socialistov za svojega županskega kandidata, so milwauški socialisti prepričani, da bo sodrug Hoan izvoljen za župana in da bodo dobili večino mandatov tudi v druge urade. V volilni kampanji ne drže križem rok, ampak so se lotili dela z vso resnostjo.

Nad 50% milwauških volilcev se je udeležilo primarnih volitev. Pričakuje se, da jih bo dne 1. aprila prišlo še več na volišče kakor zadnjič.

Osvoboditev delavstva ne pride od zunanjih sil. V vsaki deželi se mora delavstvo samo boriti za svojo osvoboditev in pri tem kooperirati v boju z delavstvom drugih dežel, kakor kooperirajo kapitalisti vseh dežel v boju proti delavstvu.

Naročite se na New Leader!

Ako hočete čitati dober socialistični angleški tednik, se naročite na "New Leader", ki se je v teku par mesecev, od kar je pričel izhajati, razširil med socialističnim delavstvom po vseh Zedin. državah. Izhaja na dvanajstih straneh v obliki časopisa, tiskan na finem papirju. Naročnina \$2 na leto, \$1.25 za pol leta. Naslov: "The New Leader, 7 East 15th St., New York. Naročnino lahko pošljete tudi upravnistvu Proletarca ali pa tajnistvu JSZ.

Problem naseljevanja v luči progresivnih unij.

Max D. Danish.

(Avtor tega članka je urednik tednika "Justice", glasilo "International Ladies' Garment Workers' Union", ki je druga največja unija v ameriški oblačilni industriji. Ta članek je važen, ker podaja mnenje o problemu naseljevanja, kakršno prevladuje v krojaških in drugih radikalnih unijah. V eni naslednjih izdaj bomo priobčili članek N. P. Alifasa, ki zastopa mnenje, da je treba naseljevanje omejiti do skrajnosti. Alifas je predsednik 44. distrikta unije strojnikov (International Association of Machinists) in član legislativnega odbora omenjene unije.)

Pri razpravah o problemu naseljevanja se mnogokrat naglašča, da so vse unije v Ameriški delavski federaciji brezpogojno naklonjene kakršnimkoli restrikcijam za omejevanje naseljevanja v Zedinjene države. To mnenje je napačno. V A. D. F. je število unij, ki so naklonjene naseljevanju, ki pa mora biti tako urejeno, da se varuje interese delavcev, ki so že tukaj.

Res je, da je večina teh unij v New Yorku, in da sestojijo iz naseljencev tistih plemen in narodnosti, ki so se pričele naseljevati v to deželo šele novejšo dobo. Kljub temu so te unije del ameriškega delavskega gibanja.

Ne samo enkrat so te unije pokazale kako je mogoče uspešneje delati za izvajanje unijskega programa. Kadar so velike stavke pretresale druge industrije, so priskočile na pomoč svojim bratom z moralno in gmotno podporo. Njihov glavni namen in cilj je pospeševanje delavskega gibanja v napredni smeri.

Te unije stoje na stališču, da problem imigracije ni samo vprašanje prezervacije ameriškega delavstva. Vzeti je treba v ozir tudi humanitarni del vprašanja. Tudi naseljence moramo vpoštevati. On je naš brat — delavec kot smo mi. Vrata naseljevanja morajo biti odprta kolikor največ mogoče zatiranim članom drugih narodnosti — ki beže mnogokrat pred verskimi, političnimi ali plemenskimi persekucijami.

Ekonomski problem, ki nastaja s priseljenci, ni tako velik, kakor se navadno domneva. Naseljenci pristopajo v unijo ravno tako hitro kakor ameriški delavci, v nekaterih slučajih celo hitreje. Jezik ni danes več zapreka organizatoričnemu delu, ker so unije preskrbljene z organizatorji, ki obvladajo skoro vse jezike. Edino v poplavi delavskega trga z naseljenci v krizah in v času organiziranja, kar vzame navadno par let, je zapopadena resnična nevarnost za delavsko gibanje te dežele.

To so dejstva, ki so s skušnjami dokazana. Istotako vemo, da so nekatere narodnosti, plemena in vere v eni ali drugi evropski deželi zatirane. Ljudje, ki se oklepajo gotovih političnih idej, so v raznih časih izpostavljeni preganjanju, sedaj v tej, sedaj v drugi evropski deželi. Ali jim bomo zabranili vstop na ameriško zemljo? Na podlagi zakona kvote bi jih morali zavrniti. Čemu naj vračamo ljudi, katerim se posreči pobegniti pred terorjem v svojih deželah?

To je samo ena primera. Lahko se jo raztegne na različne skupine in posameznike in na razne slučaje. Te stvari obstoje in nespametno bi bilo za ameriške delavce zapirati oči pred njimi.

Zopet pridemo na težave v ekonomskem oziru. "Ti ljudje, ako bi se jih dopuščalo v Zed. države v velikem številu, bi zlomili hrbet ameriškega delavstva." Tega se seveda ne sme dovoliti. Ameriško delavstvo je znatno napredovalo kljub premnogim težavam ki jih je imelo. Tudi v bodoče mu ne smemo ovirati napredka. Pri tem pa ni treba pozabiti, da si je delavstvo oblačilne industrije zgradilo močne in vplivne organizacije. Krojaško delavstvo je dobilo v obratih svojega poklica toliko kontrole kakor ameriško delavstvo v katerikoli industriji. V zadnji veliki stavki jeklarskega delavstva je ideja unionizma osvajala tujerodne delavce bolj kakor ameriške delavce; pristopali so v unijo in se borili v nji proti trustu z večjo vnemo kakor pa ameriški delavci.

Toda bodimo obzirni in dovolimo ekonomski ugovor proti neomejenemu naseljevanju. Težko bi bilo zanikati trditev, da so naseljenci leto ali dve ovira pri unionizacijskem delu. Toliko časa vzame za organiziranje tujerodnih delavcev. Dve leti časa za tako delo pa je najbrž preveč za zdravo življenje unijskega gibanja. Porabiti bi se ga moglo na druge načine v veliko korist unij. Izrabilo bi se ga lahko za utrjevanje unij med ameriški delavci. Toda niti v tem slučaju ni nobenega vzroka, čemu naj bi se pri omejevanju naseljevanja zapostavljalo eno narodnost na korist drugi.

Sotrudnik neke znane revije je nedavno pisal, da je biblija najvažnejša knjiga amerikanizma. Vsaki veri ali plemenu, ki zanikava nauke biblije in jo ne dopušča v ljudske šole, bi moral biti zabranjen vstop v to deželo. Avtor te "učene" razlage pa ima nerodno "foreignersko" ime, ki ga Amerikanci le s težavo izgovarjajo! Z vso gotovostjo se lahko trdi, da taki nasprotniki naseljevanja ne zastopajo mnenje ameriškega delavstva. Ti zagrizeni propagandisti proti naseljevanju prihajajo večinoma iz nedelavskih vrst. Njihovi nazori so diktirali točko v zakonski predlogi, ki določa, da se sme vsako leto priseliti v Zedinjene države 2% ljudi od števila naseljencev vseh narodnosti, ki so bile tukaj l. 1890. Ljudsko štetje iz l. 1890 je torej vzeto za bazo kvote v tej predlogi. Zakaj iz

leta 1890? Raditega, ker so bili l. 1890 židje in katoliške narodnosti zastopane v Zedinjenih državah še v majhnem številu. Na podlagi kvote, bazirana na ljudskem štetju iz l. 1890, bi imelo le malo ljudi teh narodnosti pravico priseliti se v Zedinjene države. V Ameriko so se izseljevali v večjem številu šele po imenovanem letu. Čemu hočejo fanatiki omejiti naseljevanje baš iz vrst teh narodnosti? Raditega, ker sta judaizem in katolicizem "protiameriška".

Ta Ku Klux Klanski strup si ne sme izdolbsti poti v naše restriktivske zakone. Če se že hoče vzeti tako bazo, naj se jo dobi v ljudskem štetju z leta 1910, ki je bilo zadnje pred svetovno vojno. Ta baza ne bi bila samo posestena napram vsem narodnostim. Koristila bi posebno tistim, ki najbolj potrebujejo blagoslov izseljevanja.

Dobro, toda tu je še vedno delikatno vprašanje inferiornih (manjvrednih) narodnosti. Ne sme se dovoliti, da bi pokvarili čisto anglosaško kri priseljenci iz vrst zaostalih ljudstev. Nemci — med vojno proglašani za barbore — so danes zopet dvignjeni na višino "angleško govorečih ljudstev". Slovani, Madžari, Italijani in Židje pa so zaznamovani z "inferiornostjo".

Kadar potujemo po južnih državah in vidimo kako nizko stoje čisti Anglosaksi, najsi bo v ekonomskem ali kulturnem oziru, se moramo čuditi ljudem, ki nas potiskajo v "inferiornost". In ko premišljujemo, kako so te nedobrodošle narodnosti napredovale po svojih kolonijah na vzhodu in severozapadu, kljub težavam, ki jih jim je prizadevalo neznanje jezika, se še bolj čudimo. Ko vidimo, kako trmoglavno se "čisti belopoltni" branijo unij in s kako lahkoto se pridobi za unije naseljence iz južnoevropskih dežel, se prenehamo čuditi in pridemo enostavno do prepričanja, da je govoričenje o "inferiornosti" navadna farsa.

Ako je zadeva taka, ni nobenega vzroka, zakaj naj bi se kvota naslanjala na ljudsko štetje iz l. 1890. Vsi razlogi pa govore, da bi morala sloneti na ljudskem štetju z l. 1910, ako je sploh treba iskati take baze.

V Johnsonovi naseljeniški predlogi o kvoti so še druge nesmiselne točke, ki bi se jih lahko modificiralo brez škode za ameriške delavce. Navedli bomo eno za primer. Žene in otroci naseljencev ne bi bili izvzeti iz kvote; ako ne bi prišli na vrsto v kvoti, bi možje ne mogli dobiti svojih žen in očetje svojih otrok v Zedinjene države dotlej, da bi postali državljani. To pa je proces mnogih let. Ves ta čas bi bili naseljenci ločeni od svojih soprog in otrok, ki bi ostali v Evropi.

Nam se zdi, razun če ima kdo boljše nasprotno argumente, da bi bilo treba naseljence celo navajati dobiti svoje družine semkaj. Ako mislimo dopustiti vstop njemu, zakaj naj ga zadržimo njegovi družini? Fakt je, da sploh ni argumentov, ki bi mogli pobijati ta nazor. Če

dovolimo inozemcu priti v Zedinjene države, all naj zato porušimo njegovo družinsko življenje? Take "restrikcije" nimajo smisla. Z razcepitvijo moža od žene in očeta od otrok se ne dela v prilogi morali, pač pa obratno. Zagovorniki nove naseljeniške predloge pa hočejo moralno ljudstvo!

Mirovne pogodbe, sklenjene po svetovni vojni, so ustvarile nove dežele in s tem nove vrste političnih beguncev. Anthony Caminetti, tedanji generalni naseljeniški komisar, je opozarjal na to dejstvo pred senatno komisijo, ki je l. 1921 preiskovala in študirala problem imigracije. Dejal je, da so se razne narodnostne manjšine iznašle vsled novih mej pod njim sovražnimi vladami. Rajše kot da bi se podale novim gospodarjem, se žele izseliti preko morja.

Radi preganjanj, katerim so izpostavljeni, se žele umakniti v Ameriko. Celo dežele kakor je Jugoslavija, imajo tak problem. Dasi je izgledalo, da hočejo jugoslovanske narodnosti teritorialno združenje, so Hrvatje nezadovoljni z režimom svojih bratov Srbov in s tem so nastali nove vrste politični begunci. Mnogi madžarski socialisti so dobili zavetje v Avstriji pred šapami Hortijevega režima. In tako bi lahko naštevati naprej in naprej.

Mi smatramo, da bi morali jemati take politične begunce v ozir pri kovanju zakona o naseljevanju. Amerika ni v prošlosti nikdar obžalovala, ker je dala zavetje ljudem kot so bili Carl Schurz, Louis Kossuth in drugi, ki so pribežali na naša obrežja.

Navedena dejstva dokazujejo, da je treba rabiti premišljenost pri sprejemanju restriktivskih zakonov. Naseljenci sami na sebi niso nikaka nevarnost za deželo. V par letih postanejo tudi oni "ameriški delavci" in s tem pridejo pod potrebo "protekcije". Zakon o naseljevanju, ki jemlje v ozir verske, politične in plemenske persekucije; ki protektira družinsko življenje novih naseljencev, in ki določa preiskovanje naseljencev v evropskih pristaniščih mesto v ameriških, bi stal mnogo trdnjše na svojih nogah kakor ta, ki je sedaj pred kongresom.

Tiste unije, ki so naklonjene taki politiki, tudi žele, da bi ameriške unije dobro preštudirale ves problem naseljevanja. Temu vprašanju dosedaj še niso posvetile potrebne pozornosti. Konferenca, na kateri bi bile zastopane vse struje ameriškega unijskega delavstva vseh naziranj, ki bi razpravljale o problemu imigracije, ne bi napravila škode. Lahko pa bi mnogo koristila.

Na konvencijah A. D. F., ki se vrše v znamenju naglice in konfuzije, se takim vprašanjem ne daje toliko važnosti kot jo imajo. Zato je potrebna posebna konferenca, na kateri bodo zastopane zainteresirane unije. Neglede kaj se zgodi z Johnsonovo predlogo v kongresu, v

interesu stvari je, da se konferenco skliče čim prej.

Na kratko, ameriške delavce je treba protektirati. Ni pa potrebno, da bi bila ta protekcija kupljena na račun nečloveškega ravnanja z naseljenci. Ideja omejevanja naseljevanja v interesu ameriškega delavstva in ideja človeškega ravnanja z naseljenci se ne križati. Naloga ameriškega delavstva je, da v takih vprašanjih ne gleda stvari z ozkotirnega stališča — to je, da ne skrbi samo zase, ampak da vpošteva interese svetovnega delavstva in pomaga ustvariti pogoje, ki bodo omogočili liberalen protekcijski program za vse prizadete.

Socialistične aktivnosti v Indiani.

Dne 31. maja in 1. junija se bo vršila v Indianapolisu konvencija socialistične stranke v Indiani. Vsak dobrostoječ član bo imel pravico govora in glasanja, ker bo to splošna konvencija.

Emma Henry, tajnica soc. stranke v Indiani, piše, da je stranka zadnje mesece precej narasla v članstvu. V teku je kampanja za obnovitev strankinih postojank v krajih kjer so med vojno prenehale z aktivnostmi. Omenjena konvencija bo nominirala kandidate v državne urade in izdelala načrte za volilno kampanjo. Več indianapolskih sodrugov, ki so zmožni nastopiti na odru, se je prijavilo za guvernike na soc. shodih. Šli bodo v razna mesta in agitirali za pojačanje soc. stranke. V ospredju agitacije so socialistične organizacije v Indianapolisu, Marionu, Kokomo, Terre Haute, Clintonu in tudi v drugih krajih.

Še en klub v Kansasu.

Zadnjič smo poročali, da je JSZ. v tem letu narasla za sedem novih klubov. Danes moramo dodati še enega, ki se je ustanovil v Mulberryju s sodelovanjem sodruginje Tauchar. Pristopilo je vanj 15 članov, iz poznejših poročil pa posnemamo, da jih pristopi v kratkem še več. Klub obeta postati eden najaktivnejših v JSZ. Tajnik kluba je s. Frank Sikole. Sedaj ima JSZ. v Kansasu tri postojanke. Upamo, da bodo tudi druge kansaške naselbine sledile svojim razrednim tovarišem v Grossu, Armi in Mulberryju.

Letos so predsedniške volitve, ki nam dajejo mnogo priložnosti za intezivno propagando. Kapitalistične stranke se trudijo, da se obdržijo v sedlu. Ljudstvo je imelo priliko spoznati njihovo korumpiranost. Ampak to ni dovolj. Ako hoče kaj šteti, se mora organizirati.

Somišljeniki, ki simpatizirate z delovanjem socialistične stranke, storite korak dalje in postanite njeni aktivni člani.

Tajništvo soc. stranke je razposlalo klubom posebne znamke, ki se bodo prodajale članom in simpatičarjem. Dohodki, dobljeni potom teh znamk, bodo služili za pokritje konvenčnih stroškov. Te znamke so po 50c, \$1 in \$5. Vsak sodrug naj si nabavi eno teh znamk. Tajniki klubov naj pošljejo vsote, ki jih bodo dobili za izredne konvenčne znamke, na sledeči naslov: Socialist Party, 2653 Washington Blvd., ali pa tajništvu J. S. Z.

Tajništvo J. S. Z.

SEMINTJA.

Poklon Mussoliniju. — Klerikalne stranke in Vatikan. — Ženska volilna pravica v Turčiji. — Verski pouk v šolah. — Bryan za poštene ljudi. — Vojna proti kobilicam.

Kot so poročali rimski listi, je eden novouimenovanih ameriških kardinalov na obisku v Rimu dejal, da je "Mussolini eden največjih mož kar jih je kedaj živelo zgodovini."

V Italiji eksistira tudi klerikalna (ljudska) stranka, ki je bila en čas zelo radikalna in propagirala drastične ekonomske reforme. Ko je prišel Mussolini na vlado, je namignil sveti stolici, da bo nastopil proti tej stranki, ako Vatikan ne stori potrebnih korakov. Papež je razumel migljaj, ukazal duhovniku Sturzi, naj preneha s svojo radikalno politiko in se umakne z vodstva, stranka pa je prišla v roke ljudem, ki so bili naklonjeni Mussoliniju. Sturza se ni čisto umaknil, ampak je ostal voditelj radikalnega krila v klerikalni stranki. Vatikan je potem podal izjavo, da stoji nad to stranko — z drugimi besedami, da je ne odobrava.

Ameriškim kardinalom mora biti to stališče Vatikana najbrž znano. Zato je eden izmed njih dal Mussoliniju kompliment, ki je najbrž iznenadil marsikakega katoličana. Ampak šel je še dalje. Obsodil je italijansko klerikalno stranko in dejal da bi bila v Zed. državah nemogoča. Kaj pravijo na take neprijazne poklone voditelji klerikalnih strank v Belgiji, na Bavarskem, v Avstriji, Sloveniji, Poljski, Čehoslovakiji itd.?

Klerikalna stranka v Italiji je v glavnem stranka tlačanov v južni Italiji. Revni najemniki so katoličani. Aristokratje so tudi katoličani. Papež se noče zameriti slednjim, ker misli, da je lažje potolažiti nevedno rajo, kakor pa študirano gospodo. Sturzova skupina klerikalne stranke je protifašistična. Vatikan ji je dal ukor. Ako vatikanska diplomacija rabi klerikalne stranke, jih podpira. Kadar more doseči več koncesij brez njih, jim odreče podporo, ali pa jih celo vrže na stran.

V turški zbornici v Angori razpravljajo o novi ustavi. Točka, ki določa, da ima vsaka oseba v Turčiji, ki je dopolnila 18. leto, volilno pravico, je bila spremenjena v toliko, da je izključila ženske. Zagovorniki volilne pravice za ženske so ostali po burni in dolgi razpravi v manjšini. Ampak že to, da se je v angorski

zbornici debatiralo o volilni pravici za ženske, je napredek, vsaj za Turčijo.

* * *

Kemal paša in drugi voditelji nove Turčije hočejo odstraniti verski pouk iz šol. Zbornica je njihovo predlogo odobrila in tako se je turško šolstvo rešilo cerkvene nadvlade. Kristjani so mislili, da je s tem zakonom prizadeta samo mohamedanska vera. Ameriški, angleški in drugi kristjani vrše v Turčiji misijonsko delo. Ustanovili so šole, v katerih poučujejo turško mladino o kristjanskih čednostih in jih vzgajajo za kristjane po zapadnem vzoru. Turška vlada jim je sporočila, da velja zakon za vse vere enako. Ako hočejo državljani krščanskih dežel vzdrževati v Turčiji svoje šole, morajo odstraniti verski pouk iz njih. To jim ne ugaja, pa protestirajo in kličejo civilizirane krščanske vlade na pomoč proti nemohamedanski in nekrščanski turški vladi. Tudi to spada pod eno zanimivih poglavij sedanjega časa.

* * *

W. J. Bryan, večkratni predsedniški kandidat na demokratski listi, je prošli teden v svojem govoru v Chicagi grajal ameriške volilce in jih dolžil odgovornosti za korupcijo, ki vlada v Washingtonu. "Ako bi ljude izbirali kandidate s tako paznostjo, s kakršno najemajo klerke, odvetnike, delovodje, kuharje itd., bi v Washingtonu ne prišlo tako daleč," je dejal "evangelist" Bryan. V tem je samo nekaj resnice. Tudi kapitalistični politiki so osebno lahko pošten in mnogo je poštenih. Toda kapitalizem NI POŠTEN. Korupcija je svojstvo kapitalistične gospodarske uredbe. Stranke, ki zagovarjajo in branijo kapitalizem, so korumpirane in ne morejo biti drugačne. Kot dolgoletni politik bi moral Bryan to vedeti.

* * *

V volilni kampanji l. 1920 je napravil izvrševalni odbor republikanske stranke do dva milijona dolarjev deficita. Več milijonov dolarjev so prispevali kapitalistični magnatje v agitaciji za izvolitev Hardinga in preje v nominacijski kampanji. Vse te milijone so indirektno prispevali tisti, ki z delom svojih rok in svojega uma ustvarjajo bogastva za kapitaliste. V preiskavi o graftu pred senatno komisijo v Washingtonu je prišlo na dan, da je oljni magnat Sinclair "pokril" deficit republikanske stranke. Njemu glavnemu odboru je poslal delnice svojega podjetja, ki so bile takrat vredne \$1,875,000. Ker so pozneje poskočile v ceni, so bile vredne še več. Sinclair je dobil v "najem" vladna oljna polja v Wyomingu, ki mu bodo prinesla okoli \$25,000,000 dobička, če mu jih sedaj ne bodo odvzeli. Vsi, od predsednika doli, so zapleteni v korupcijo. Ljudje se večinoma muzajo in smejejo, ampak enkrat se bodo morali prenehati muzati, pa pričeti misliti. Kapitalizem in vse kar je z njim v zvezi je mogoč, ker je na svetu premalo mislečih ljudi.

Argentinska vlada bo potrošila v tem letu \$10,000,000 v vojni proti kobilicam, ki pustošijo argentinska polja. Roji kobilic se pojavljajo meseca septembra, oktobra in novembra. Vlada je naročila 15,000,000 železnih plošč in veliko količino drugih priprav za barikade. Predno se pojavijo prodirajoč roji kobilic, bo najela delavce, ki bodo izkopali jarke, ob njih bodo postavili visoke železne plošče za ograjo, kobilice bodo na svojem pohodu popadale v jarke, potem jih bodo polili s petrolejem in zažgali. Ta način boja proti kobilicam se je obnesel v Južni Afriki. Argentinija ga posnema. Poslužuje se tudi strupenih plinov, ki jih spuščajo letalci z aeroplanov, toda to je mogoče le tam, kjer so polja oddaljena od človeških bivališč. Z energijo in s sredstvi, ki so jih narodi potrošili v zadnji svetovni vojni, bi se lahko vodilo uspešne vojne proti kobilicam, epidemijam, komarjem, zgradili bi se lahko kanali in puščave bi se izpremenilo v rodovitna polja. Ko se bo človek naučil delati v svoj prid tako kakor dela sedaj za svoje uničevanje, bo šele dosegel pravo blagostanje.

Kaj je amerikanizacija?

Nasprotniki naseljevanja, ne tisti v A. D. F., ampak višje zgoraj, pravijo, da nas je treba amerikanizirati. Mi ne spoštujemo ameriških institucij, in radi tega smo nevaren element. Kar nas je državljanov, se ne zavedamo svojih pravic, pa prodajamo svoje glasove brezvestnim političarjem ali komurkoli že. Sam Bog ve, zakaj smo prišli v to deželo delati skrbi stoprocentnim patriotom!

Foreignerji naj se uče! Sedaj bi morali čitati, kako si stoprocentni patriotje očitajo grehe! Člani predsednikovega kabineta, stebri republikanske in demokratske stranke, župani, gvernerji, oljni kralji itd., so gotovo patriotični ljudje. Foreignerji, posnemajte jih! Dajte se izvoliti ali pa imenovati v visoke urade, ognite se z zvezdnato zastavo, naglašajte pri vsaki peti besedi lojalnost ameriškim institucijam in ustavi, pri tem pa posegajte po tisočakah, stotisočakah in milijonih. Tako boste postali prominentni, listi bodo pisali o vas na prvih straneh in trgovske komore vam bodo prirejale banke.

TAJNIKOM KLUBOV J. S. Z.

Tajniki in drugi odgovorni funkcionarji klubov J. S. Z. naj skrbno, da bo vsaka prireditev naznanjena v Proletarcu. Poročajte tudi, kako je uspela. Glasilo J. S. Z. je ogledalo aktivnosti naših organizacij. To ogledalo pa ne more biti popolno, ako klubi ne obveščajo javnosti od časa do časa o svojem delu.

PRIČE ORGANSKE EVOLUCIJE

Predaval

IVAN MOLEK

v soc. klubu števil 1 v Chicagu dne 22. februarja 1924.

(Nadaljevanje.)

Po tem nekoliko dolgem, a potrebnem uvodu pridem šele na predmet mojega nocojšnjega predavanja "Priče organske evolucije". Te priče, katerih sem izbral devet, se tičejo le živalij in človeka in deloma rastlin. Nemogoče je v enem predavanju obdelati, tudi površno, razvoj vsega, kar je. Za obdelanje vsega tega bi bilo treba celo serijo predavanj. Moj namen tudi ni, posegati na dno razvoja. To spada v drugo poglavje. Moram pa omeniti toliko, da veda ne pozna nobenega začetka niti konca razvoja. Razvoj je večer, ker sta prasnov in energija tudi večni. Vesoljstvo je podobno krogu ali obroču, ki nima ne začetka ne konca, in v tem obroču se neprenehoma vrstita življenje in smrt: ena forma življenja izgine, pa pride druga; ta svet umrje, a iz njegovih razvalin se rodi drugi. Tako gre večno.

Priče, ki potrjujejo, da so sedanje oblike življenja nastale iz prejšnjih nižjih oblik, so sledeče:

1. ZNAKI SPLOŠNEGA SORODSTVA.

Na svetu je približno milijon vrst različnih živali. Mogoče jih je več milijonov. Nove vrste se neprenehoma odkrivajo, zlasti v mikroskopičnem svetu, to je take, ki se ne vidijo s prostim očesom. Ali vse te vrste, naj jih bo milijon ali pet milijonov, se lahko razdele na sedem ali osem krogov, krogi se razdele na rede, redi na rodove, rodovi na družine itd. Vse živali od najmanjše bakterije in enostanične protozoa do najpopolnejšega sesalca so si namreč v sorodu na ta ali oni način, tako da jih je lahko ločiti in klasificirati, kam da spadajo. Znači splošnega sorodstva so tako očitni, da učenjaki zlahkoto najdejo, kam spadajo tudi izumrle vrste, katerih okamenice se nahajajo v skalnih plasteh. Kako bi bilo to sorodstvo po krvi, po zgradbi telesa, po zunanji obliki, po načinu pridobivanja hrane in raznih drugih znamenjih mogoče, če bi vse te vrste ne izšle iz enega debla? Ves živalski svet je eno veliko drevo, katerega veje predstavljajo posamezne kroge, rede in rodove, ki pa vsi izvirajo iz skupnega debla in korenin.

2. PODOBNOST TELESNE ZGRADBE.

Priprostemu človeku, ki vidi le površje življenja, in še tega ne jasno, se zdi živalski svet: milijon razlik v formah. Biolog, ki gre stvari do dna, pa deli ves živalski svet v sedem glavnih krogov ali grup. Ti krogi od spodaj navzgor, od najnižjih do najpopolnejših živali so sledeči: enostaničarji ali protisti, mehovci, iglokožci, črvi, mehkužci, členarji in vretenčarji. — Naj se člani te ali one grupe še tako razlikujejo po velikosti, barvi, zunanji formi in po načinu življenja, so si sorodni po gotovi temeljni zgradbi telesa. Med krtom in opico je navidez velika razlika; če kdo pravi, da ni razlike med vrabcem in krokodilom, mu boste rekli, da je osel; in le slepec bo rekel, da ni razlike med netopirjem in človekom. Biolog pa pravi: Krt, vrabec, krokodil, netopir, opica in človek spadajo v eno grupo. Zakaj? Zato, ker imajo nekaj skupnega.

Kaj? Imajo v hrbtu 38, vretencu podobnih komadov kosti, ki skupaj z močnimi kitami zvezane tvorijo prožno hrbtenico. — Zato se imenujejo vretenčarji in spadajo v krog vretenčarjev. Vse živali in človek, ki imajo hrbtenico, so vretenčarji. Vrhtega imajo rdečo kri, dve telesni votlini — eno za drob in drugo za osrčje — in po dva para zunanjih udov s petimi prsti na vsakem udu. — Vzemimo drugo grupo. Med rakom in metuljem je velika razlika, toda oba imata po tri pare nog in telo se deli v tri člene: glavo, oprsje in zadek, zato spadata v grupo členarjev. Črvi so si vsi sorodni, ravno tako mehkužci, h katerim spadajo školjke, polži in druge živalice v hišicah. Iglokožci, ki žive v vodi, imajo roglje in razne druge bodeče odrastke; sem spadajo morske zvezde, morski ježi itd. Mehovci so zgrajeni kot čaše in gobe in protisti ali protozooni so mrvice žive mase z eno celico.

Tako se dajo vsa živa bitja razdeliti v sedem skupin po fundamentalni zgradbi telesa. Istotako se dele vse rastline v pet glavnih skupin. In vse te temeljne zgradbe služijo enemu in istemu namenu. Pri vretenčarju je prednji ud lahko roka, noga, perot ali plavuta, ali v vseh slučajih je eden in isti organ, ki je v svojih razmerah tako prilagoden, da služi svojemu namenu. Vzemite usta žuželk. Kobilica in črček imata usta za mletje, metulj ima cevke za srkanje sladkega prahu s cvetlic in komar ima ustni aparat za vrtanje. Vse te živalice so žuželke, toda vsaka ima usta prirojena po svojih potrebah.

To dokazuje, da ena vrsta živali se lahko razplete v sto ali tisoč različnih vrst, toda originalna zgradba še vedno veže vse te vrste v eno sorodno skupino. Dalje: eden in isti telesni organ se lahko izpremeni v neštete različne oblike, ki služijo različnim smotrom — pod vplivom krajevnih razmer, klime in časa, ampak po svoji temeljni zgradbi je še vedno eden in isti stari organ. Naprimer v človeški roki je ravno toliko kosov in koščkov kosti kakor v pasji taci, medvedovi šapi ali v kuščarjevi prvi nogi. V tem ni razlike.

Kako je to mogoče? Ali je to le tako za šalo, za kratek čas? Ne, priroda ne pozna šale. Mogoče je le na ta način, in edino na ta način, da so vse te glavne skupine živalskega sveta izšle iz skupnega prednika. Edino v luči evolucije si je mogoče razložiti prej navedene podobnosti v temeljni telesni zgradbi.

3. EMBRIOLOGIJA.

Tretja priča evolucije je serija fomenov, ki nam jih predočuje embrijologija ali nauk o razvoju zaplodka v jajcu ali maternici.

V predrojnem razvoju vsakega bitja so štiri fakta, ki se ne morejo pojasniti na noben drugi način kakor v luči organske evolucije.

Prvi fakt je, da vsako bitje nad eno celico preide v svojem individualnem razvoju skozi vse štadije glavnih živalskih skupin od momenta svojega spočetja do svoje popolnosti. Da vsako bitje raste, to vemo vsi. Vsako bitje je v svojem začetku ena sama celica in se dviga in raste in raste, dokler ne doseže popolnosti svojega roditelja. Ta individualni razvoj se vrši pred našimi očmi. Vsak otročaj lahko ve, kako se razvije žaba iz paglavčka in metulj iz bube in gosnice. Ta razvoj, ki se izvrši v par tednih ali mesecih, ni nič drugega kakor ponavljanje tistega razvoja, ki je trajal tisočletja in milijonletja v zgodovini posameznikovega plemena.

(Dalje prihodnjič.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

V. KONFERENCA KLUBOV J. S. Z. V ZAPADNI PENNSYLVANIJ SE BO VRŠILA DNE 30. MARCA V BROUGHTONU.

Klubom JSZ., društvam Izobraževalne akcije JSZ., sodrugom in somišljenikom:

Peto zborovanje "Konference socialističnih klubov JSZ. in društev izobraževalne akcije JSZ." v zapadni Pennsylvaniji se bo vršilo v nedeljo 30. marca v prostorih Slovenskega doma v Broughtonu, Pa. Konferenca se prične točno ob 12. opoldne.

Apeliramo na klube in društva Izobraževalne akcije JSZ., da pošljejo svoje zastopnike na to zborovanje.

Ob 2. popoldne pa bo v isti dvorani velik shod pod avspicijo Konference, na katerem bo nastopil angleški govornik sodrug Stark iz Pittsburgha in več domačih govornikov.

Sodrug in somišljeniki, udeležite se shoda v čim večjem številu.

JOHN JEREB, tajnik Konference.

Diskuzija o sedežu V. rednega zbora J. S. Z. in o agitaciji.

GLENCOE, O. — Kje naj se vrši bodoči zbor Jugoslovanske socialistične zveze? Zadnji zbor, ki se je vršil meseca maja prošlo leto v Chicagi, je nominiral tri mesta: Cleveland, Detroit in Milwaukee. Za enega izmed teh se bo moralo odločiti naše članstvo na splošnem glasovanju, ki se prične meseca aprila, kakor je bilo sporočeno v Proletarcu.

Moje priporočilo članstvu JSZ. je, naj glasuje za Cleveland. V Milwaukee se je že vršil en zbor naše Zveze, v Detroitu pa se bo lahko ob kaki drugi priliki. Sem za Cleveland iz razloga, ker ima veliko slovensko naselbino in aktiven soc. klub, kateremu bi lahko precej pripomogli v agitatoričnem oziru. V Ohiju je 5 klubov JSZ., v Pennsylvaniji 23 in v Michiganu 1, skupaj 29. Vsi ti klubi so mnogo bližje Clevelanda kakor n. pr. mesta Milwaukee. V drugih državah ima JSZ 22 klubov, največ v Illinoisu. Tudi z ekonomskega stališča je torej priporočljivo, da se izrečemo za Cleveland. So pa še drugi razlogi. V Clevelandu bo tudi konvencija socialistične stranke, ki se bo vršila nekaj dni prej kakor naša. Kar se tiče zborovalnih prostorov, jih v Clevelandu ne bo težko dobiti v slovenski koloniji.

Delegatje našega zbora bodo dobili priliko ogledati si veličastno poslopje Slovenskega doma, v katerem so clevelandski rojaki vložili toliko truda. Bil sem na otvoritvi Doma dne 1. marca. Razveselilo me je, ker sem videl tolik uspeh največje slovenske naselbine v Zed. državah.

To so v glavnem razlogi, da priporočam mesto Cleveland za sedež našega V. rednega zbora, ki se bo vršil dne 11. julija.

Drugo priporočilo je, naj bi JSZ. dobila stalnega potovalnega organizatorja, ki naj bi bil zmožen opravljati tudi dela v uradu. S tem bi bilo enemu ali drugemu funkcionarju JSZ. omogočeno iti na agitacijsko turo, ker bi potovalni organizator lahko začasno zavel njegovo mesto. Do te ideje sem prišel že prošlo leto, ko sem bil na IV. rednem zboru. Mislim, da bi Zvezi samo koristilo, ako bi se njeni uradniki, kot tajnik, urednik in upravnik, podali večkrat na agitacijo za nekaj tednov. Stalni organizator bi jih nadomeščal pri delu, da ne bi zaostajalo. Tudi za uradnike bi bila taka sprememba koristna, ker bi jim ne bilo treba vedno sedeti v zatohlih, tesnih pisarnah. Stalni potovalni agitatorji bi pripomogli, da bi dobili več klubov, več članov, več naročnikov Proletarcu in več društev v Izobraževalno akcijo JSZ.

Pričeli smo se aktivnejše gibati, ampak meje ne smemo poznati, kajti polje je obširno. Poskušajmo postaviti JSZ. v prve vrste pri delu za socializem in socialistično vzgojo.

Sodrug in sodruginja, poslužite se kolon v Proletarcu in povejte tudi vi svoja mnenja.

NACE ŽLEMBERGER.

Naznanila iz urada kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — Ena najzanimivejših ved, ki pa je med ljudstvom zelo malo pojmovana, je astronomija. O nji bo v klubu št. 1 v petek dne 28. marca ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. predaval sodr. Jože Zaverternik. Vstop vsakemu prost. Privedite s seboj tudi znanke in prijatelje.

Kot znano, bo imel dramski odsek kluba št. 1 dne 6. aprila svojo zadnjo dramsko predstavo v tej sezoni. Igrana bo "Golgota", drama v treh dejanjih. Ako ste se udeleževali naših dosedanjih predstav, boste gotovo prišli tudi na to. S to bo imel dramski odsek velike izredne stroške, ker je treba mnogo scenerije, kostumov in drugih pripomočkov, ki jih zahteva ta igra. Pričakujemo, da boste napolnili dvorano kakor ste jo do sedaj še na vseh naših prireditvah.

V nedeljo dne 30. marca ob 3. popoldne bo v Machinist Hall splošna konvencija članstva socialistične stranke okraja Cook, na kateri bomo razpravljali o kampanji in izvolili delegate na prihodnjo konvencijo socialistične stranke. Članstvo klubov JSZ. v Chicagi naj si zapomni ta datum in pride na konferenco.

Socialistična stranka v Illinoisu je edina delavska politična organizacija, ki bo imela na glasovnici svoje kandidate. Medtem ko druge skupine frazirajo, je naše članstvo nabralo potrebne podpise, obdržavalo državno konvencijo in konvencije po okrajih, ter nominiralo svoje kandidate. "Tretja" stranka v Illinoisu je bila in je socialistična stranka. Kadar pa bo delavstvo hotelo, ne bo več "tretja", ampak PRVA stranka. Dne 8. aprila bodo primarne volitve. Udeležite se jih in vprašajte za glasovnico socialistične stranke ter ji oddajte svoj glas.

V petek 11. aprila bomo imeli v klubu št. 1 redno diskuzijo. Ker se je v Chicagi ponovno pojavilo gibanje za slovenski dom, je zadnja redna seja kluba skle-

nila, da se bo na seji 14. aprila razpravljalo o tem vprašanju, o katerem mora naš klub vzeti dolžno stališče.

Dne 19. aprila bo klub priredil domačo zabavo za svoje članstvo in sodelavce ter sodelavke, ki so sodelovale na naših priredbah tekom leta.

Publicistični odsek kluba št. 1.

Važnost časopisja in literature za delavsko vzgojo.

SHEBOYGAN, WIS. — Vedno povdarjamo, kako velik pomen in vpliv ima časopisje na ljudstvo, pa naj bo že versko, politično ali znanstveno časopisje. V knjigah in časopisju je nagromadenih dobrih, pa tudi slabih stvari. Ampak literatura kot taka je neprecenljive vrednosti za človeštvo.

S človekom, ki mnogo čita, je lahko razpravljati. Težko pa je govoriti z osebo, ki ne čita, ali pa čita le slabe stvari. Dokazuj mu to ali ono, vse ti bo zanikal.

Človek, ki ne čita časopisja in ne zasleduje svetovnih dogodkov, ne more pojmiti gospodarskih in drugih problemov. To imamo priložnost opaziti v diskuzijah ožjih krožkov, na sejah društev, na shodih itd.

Včasih mi pride na misel *valostno sobranje* (občinska seja) ruskih mušikov l. 1917, ko se je bližala živilska kriza. V tistem kraju je nas bilo precej "Avstrijcev", ki smo tudi potrebovali hrane. Eden mušikov je dejal, da so Avstrijci tuji in sovražniki, torej naj se njim skrajša porcija hrane. "Pravilno! pravilno!" so mu soglasno odobraval mušiki. Oglasil se je nekdo drugi in argumentiral: "Po mojem mnenju so ti vojni ujetniki večji reveži kot mi. Prisiljeni so naporno delati, in delu se ne morejo ubraniti. Kadar smo mi trudni, se smemo odpočiti, oni se ne smejo. Apeliram na vaša dobra srca, da tem bednikom ne zmanjšate že tako pičle hrane." In mušiki so zopet soglasno kričali "Pravilno! pravilno!"

To omenjam raditega, ker vidim, kako lahko se dogaja, da enainista avdienca ploska govornikom nasprotnih si nazorov in da odobrava sedaj to, drugič pa čisto nasprotno stvar. Ljudje se premalo uče in premalo mislijo.

Kadar so nezadovoljni, se jeze nad vodstvi. "Vse bi še šlo, da bi le voditelje imeli dobre, ker jih pa ni, bom pa rajše vse skupaj pustil." Vsi taki argumenti pokazujejo pomankanje inteligence. Od razsodnosti in razumnosti članstva je odvisno, kakšna je in kakšna bo organizacija. Delavstvo se mora učiti, kajti druge poti v boljše bodočnost ni. Sezite po resničnih delavskih listih, katere morate čitati, kajti zato izhajajo.

Edino tista ljudstva, ki se zanimajo za prosveto, med katerimi je literatura razširjenja in smisel za organizirano delo razvita, so zmožna napredovati. Ni vse dobro, kar ljudje čitajo. Ako pogledamo v razne statistike, vidimo, da je izmed velikih dežel v tej najmanjši odstotek analfabetov, če izvzamemo južne države. Ogromna večina prebivalstva zna čitati in pisati. Knjig ne izide nikjer toliko kakor tukaj in listi niso nikjer na svetu tako obsežni kakor v Zd. državah. Pa bi rekel ruski mušik: Za nas ni čudno, ako smo trpeli toliko časa carizem na naših hrbtih. Pri vas v Ameriki ste pa vsi "gramatni" (učeni), pa vendar imate kapitalistične, s petroljem zamazane postave.

Ni torej glavno, da človek čita, ampak kaj čita. Ako potujete, vidite, da imajo potniki v vlakih

samo kapitalistične dnevnike in revije. Ne najdete pa jih, ki bi čitali (vsaj vidno ne) socialistične publikacije.

Na svetu je toliko mizerije radi tega, ker je ljudstvo nevedno, pa si ne zna pomagati. Treba ga je torej učiti, in to nalogo vrše delavske organizacije in delavsko časopisje. Spoznavati družabne probleme je za delavstvo najvažnejše. Dokler ji ne bo razumelo, ne bo znalo najti izhoda. Daleč smo še od cilja, za katerim stremimo socialisti. Ampak pomikamo se vendar naprej.

Bližajo se volitve v razne državne in zvezne urade. Tisti, ki znajo samo kritizirati, imajo sedaj priložnost pokazati, da znajo tudi praktično delati. Ako ne bodo, bodo pokazali, da so z obstoječimi razmerami zadovoljni in da kritizirajo le iz navade.

Kapitalistične stranke se valjajo v gnojnici korupcije. V Washingtonu je vse zmočeno z "oljem". Škandalni se razkrivajo kakor za stavo. Kaj bo odgovorilo ljudstvo?

"Saj ne moremo nič napraviti," se izgovarjajo nekateri. Drugim je revolucija na jeziku. Tretji delajo kakor je potrebno.

Revolucije se dogajajo v deželah, kjer obstoječi sistem popolnoma skrahira, v deželah, v katerih zavlada totalna nestabilnost. Revolucije pa so lahko "leve" in "desne." Drugačna revolucija se godi v deželah, kjer se razvoju ne zastavlja poti. Tam se vrši preobrat v glavah. Razmere v Rusiji so bile ruske razmere, Amerika pa ima svoje, ki se razlikujejo od ruskih popolnoma. Pisec tega dopisa je bil v Rusiji in jo precej prepotoval. Tudi Amerika mi postaja bolj in bolj znana. Videl sem bedo in kaos v eni ali drugi evropski deželi, tu pa opazujem anarhično mišljenje poprečnega ameriškega državljanca. Tu imamo priložnost dobiti moč brez kaosa in krvolitja, medtem ko so na svetu še danes dežele, kjer je vsako koncesijo za ljudstvo mogoče pridobiti le s fizičnimi borbami.

Učiti se moramo, kajti razvoj potrebuje razumnih in sposobnih ljudi. Socialistično gibanje sloni na zavednem in razumnemu delavstvu. Nevedni delavci niso razredno zavedni, in zavedni niso nevedni.

Čitajmo. Literature je mnogo, pa tudi tako draga ni, da bi si je delavci ne mogli nabavljati. Kar se tiče naših slovenskih listov, ne bi smela biti nobena hiša brez "Proletarca" in "Prosvete". To sta najboljša kašipota našemu delavstvu.

Naš socialistični klub št. 235, JSZ., bo imel v soboto 26. aprila svojo prvo prireditev, na kateri bo med drugimi točkami tudi nastop socialističnega govornika. Želimo, da nas posetijo vsi rojaki v tej naselbini.

Naš klub precej dobro napreduje. Novi člani se vedno priglajajo. Ker pa je tu še precej naših simpatičarjev, jih vabimo, naj se tudi oni pridružijo klubu. Seje obdržujemo vsako prvo nedeljo v mesecu.

Pripravljamo se tudi na vpriporitev podučljive igre. Čas vpriporitve bomo objavili, kakor hitro bodo izvršene vse potrebne predpriprave. S takimi priredbami bo naš klub pripomogel do uspehov tudi na polju kulturnega dela in izobrazbe v naši prijazni naselbini. — ANTON DEBEVC.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Proštomisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Glas iz Krayna.

KRAYN, PA. — Kako je dobila ta naselbina ime "Krayn" — slovensko ime, četudi "spelling" ni povsem slovenski, še ni bilo sporočeno javnosti.

Krayn se nahaja 2 milje od Dunla. Prebivalci so v večini Slovenci, ki si služijo kruh z delom v premogovnikih. Druge industrije tu ni. Krayn je majhno mestecé, ali ako hočete, pravzaprav vas.

Tukajšnji naseljenci so že pred dvema leti poskušali dobiti poštni urad. Da se v tem prizadevanju ni že takrat uspelo, je bila deloma krivda tistih ki so akcijo podvzeli, deloma nekaterih trgovcev v Dunlu, ki so želeli, da bi stanovniki te naselbine hodili v Dunlo po pošto. Na svetu je pač tako, da razni sloji in posamezniki zastopajo v prvi vrsti svoje lastne interese.

Zadnje čase je akcijo za izposlovanje poštne urada za to naselbino podvzel rojak, ki je naletel na mnoge zapreke, toda ker je vztrajal, je dosegel cilj in tako se je zgodilo, da je dobila naselbina slovensko ime. Upravitelj nove pošte je Slovenec.

Kdor bi se nameraval podati v Krayn, ne bi dobil vožnjega listka do sem, ker je najbližja železniška postaja v Dunlu. (S tem pojasnilom ne vabim nikogar sem.)

Tukajšnji rojaki imajo razna društva, katerih ne bom opisoval. Pač pa hočem napisati nekaj besed o tukajšnjem socialističnem klubu, ki obstoji že deset let. Ta klub ne pripada k J. S. Z., ampak direktno k stranki in k okrajni (County) organizaciji.

V prvih letih je bil resnično mednarodni, ker so mu pripadali člani raznih narodnosti. Mnogi, ki so pristopili, niso bili prepričani socialisti, pač pa so se hoteli okoristiti s socialističnimi zmagami. Ker pa stranka ni dobila pomembnih zmag, tudi ni bilo izgledov za službe, in tako so polagoma cepali stran. Ako bi izgledalo, da bo stranka dosegla v tem kraju večje politične zmage, bi se ji taki lovci za službami zopet pridružili. To se dogaja povsod in stranka je imela v nekaterih krajih precej truda, predno se je odkrižala nedobrodošlih članov.

Kar je sedaj članov, so požrtvovalni in delajo za jačanje socialistične stranke kolikor največ morejo. V klubu prevladujejo slovenski sodrugi.

V kampanjski fond soc. stranke za predsedniške volitve se je tu nabralo \$48.25, za House of Debs pa \$10. Klub, oziroma sodrugi pa so prispevali tudi v razne druge socialistične svrhe in podpirali delavske institucije kolikor so največ mogli. Upamo, da bomo z delom nadaljevali ravno tako vztrajno kakor doslej.

Seje soc. kluba se vrše vsak zadnji četrtek v mesecu. Tisti, ki še niste njegovi člani, pristopite in pomagajte aktivnim sodrugom pri delu za socialistično stvar.

Kdor še ni naročen na socialistične liste, naj si enega ali drugega naroči pri tajniku kluba ali pa naravnost od stranke, oziroma uprav socialističnih publikacij. "Proletarec" ima tu 22 naročnikov.

Če hočete poznati socializem, razredni boj, ameriško in svetovno delavsko gibanje v pravi luči, morate čitati socialistične časopise. Znanje je za delavce potrebno, in ko bi se tega zavedali, bi delavsko gibanje ne bilo tako mizerno in kaotično kakor je.

Kdor se ne briga za socialistične liste in jih ne čita, kdor se brani pristopiti v socialistične organizacije, s tem samo pokaže, da je zadovoljen s korupcijo in s sedanjim roparskim sistemom; s svojo brezbrž-

nostjo in malomarnostjo pomaga kapitalističnim strankam.

Pokažimo našo razredno zavednost tam kjer jo je v resnici treba pokazati.

Na svidenji, na seji kluba!

LOUIS STERLE.

Agitacija za naše časopisje.

Klub št. 1 je poslal naročilo za 500 iztisov prvomajske izdaje Proletarca in klub št. 27 za enako število, kot je bilo že poročano.

Ostali klubi in društva jih naročajo od 25 do 200 iztisov.

Sodruginja F. A. Tauchar je bila nekaj dni na agitaciji za Proletarca in JSZ. v Kansasu, kjer je dobila 97 naročnin in sodelovala pri ustanovitvi dveh socialističnih klubov. Prodala je tudi za blizu \$50 knjig iz Proletarčeve založbe.

Sodrug J. Kotar (Warren, O.) je naročil za okoli \$50 knjig, ki jih bo razprodajal med rojaki v svoji naselbini.

V Kansasu so se priglasili sledeči sodrugi za zastopnike Proletarca:

Joe Klinkar, Girard; M. Gorenc, Arma; L. Markovich, Franklin.

Iz drugih naselbin so se priglasili:

Joseph Klarich, Detroit, Mich.; Joseph Tursich, Barberton, O.; John Lazar, Cleveland, O.; Andrew Obed, Eber City, Pa.

Imenik zastopnikov objavljamo od časa do časa v Proletarcu.

Mnogi naročniki, ki niso uvrsteni med zastopnike, se trudijo razširiti Proletarca. Kadar imajo priliko za agitacijo, jo izrabijo. Vsak zaveden delavec bi moral biti agitator za svoje časopisje. Zastopniki store kolikor morejo; ampak teh je samo okoli 90 in ne morejo opraviti toliko dela kot bi ga recimo 500 agitatorjev.

Tudi letos se število naročnikov na Proletarca večja. Da pa bomo rastle hitreje, storite tudi vi svojo dolžnost.

Književni vestnik.

V založbi konzorcija "Proletarske knjižnice" v Ljubljani je izšla knjiga "Pravljice iztoka", ki jo je spisal Ivan Vuk. Knjiga obsega 124 strani in stane za Ameriko broširana 60c.

"Pod Lipo," februaraska izdaja, ima sledečo vsebino: Še na mesto uvoda. — Čulkovski: Himne večne lepote in enakosti. — M. H.: Četrtni modrijan iz Jutrovega. — Uljanov-Ljening: O zadržništvu. — H. C. Andersen: Mesec pripoveduje. — Ivo Šorli: Gašperčkove zgodbe in dogodbe. — Verus: Čemu in zakaj? — A. K.: V socialistični Idriji pred četrstoletjem. — A. Vilmar: Govori o vprašanih časa. — Listek.

Več o tej reviji smo pisali v Proletarcu z dne 21. februarja. Izhaja v Ljubljani.

"NAŠ DOM, ilustrovan tednik za izobrazbo, gospodarstvo in zabavo slovenskih delavcev v Ameriki." — Prejeli smo prvo številko tega lista, ki je prišel izhajati v New Yorku. Izdaja ga korporacija "Naš Dom Publishing Co." Dr. M. J. Pleše je njen predsednik. Anton Šabec, bivši urednik "Glasa Svobode" in "Enakopravnosti", je urednik novega lista, Ignac Hude pa

upravnik. Naslov "Našega Doma" je 261 East 10th St., New York, N. Y. Naročnina je \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Prva številka "Našega Doma" ima 12 strani v obsegu štirih navadnih kolon. Slike, katerih je v listu 13, se slabo poznajo. Uredništvo izjavlja, da bo list ne-strankarski, toda bo naklonjen unionizmu.

To ni prvi ilustrovani list med ameriškimi Slovenci. Eden je izhajal nekoč v Pittsburghu, prenehal, pa se zopet pojavil in zopet zaspal. Tudi v par drugih mestih so bili podobni poskusi, ki se niso posrečili. Ako ima "Novi Dom" za seboj prijatelje, ki ga bodo gmotno podpirali, bo imel več sreče kakor njegovi predniki. Ako jih nima, ne bo prestal boja za obstanek.

"Čas", marčeva številka, ima sledečo vsebino: Fr. Kerže: Moj dom, pesem. Frank Kerže: Andrejevi, povest (nadaljevanje). Knjiga mrtvih. Napredek znanstva v lanskem letu. A. J. Terbovec: Kuharske neprilike. Kaj in kdaj naj jedo otroci. W. T. Hornaday: Inteligenca divjih živali. Z. H. Prichard: Slike z morskoga dna. Ledene gore na morju. — Priloga: Gospodinjski oddelek.

Spominska knjiga Slovenskega narodnega doma v Clevelandu, ki je izšla v začetku marca povodom otvoritve Doma, vsebuje med drugim pesem "Naš narodni dom" (Ivan Zorman), članek "Ob odprtih vratih", program otvoritve, slike in zgodovino Slov. nar. doma v Clevelandu (sestavil Josip Skuk). Oglasi zavzemajo največ prostora v tej knjigi. Tiskana je bila v tiskarni "Enakopravnosti". Tehnika je dobra in tisk je ličen.

"Labor Age", februarjska izdaja, vsebuje članke raznih piscev iz unijskih krogov, ki se pečajo s problemom naseljevanja. Zanimiv je tudi članek "La Follette for President" in "The Pennsylvania: "Road of Death". Naslov: Labor Age, Evening Telegram Bldg., 7th Ave. and 16th St., New York. Naročnina je \$2 za celo leto.

"Current History", marčna izdaja, vsebuje med drugim članek H. N. Brailsforda o socializmu v Evropi. H. N. Brailsford je urednik angleškega socialističnega lista "New Leader" (organ Neodvisne delavske stranke). Članek obsega pet strani in število slik vodilnih evropskih socialistov. V članku "Lenin in History" so objavljenja mnenja o Leninu od strani njegovih somišljenikov in nasprotnikov.

Current History izhaja v New Yorku. Posamezna štev. stane 25c.

The American Labor Monthly, marčna izdaja, vsebuje med drugim članke o konvenciji U. M. W., komentarje k dnevnim dogodkom, o unijah v Rusiji, o stanju komunistične internacionale po njenem pelletnem propagandističnem delu, pesmi, razne opise itd. Naslov: 100 Fifth Ave., New York. Posamezna številka stane 25c.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Slovenskemu delavstvu v Sheboyganu.

Dolžnost nas kliče na delo! Prvi april je letos za delavski sloj v Sheboyganu, Wis., velike važnosti. Navadno imenujemo ta dan, "april full". Toda delavci, kateri imate državljsanske pravice, zavedajte se svoje dolžnosti in ne pustite se varati, da je to "fuli" dan, ker je v resnici resen in velepomemben za nas delavce.

Zavedajte se, da imamo na ta dan volitve za aldermane in supervisorje od katerih odvisi dobra ali slaba mestna uprava. Rojaki delavci, zavedajte se, da ste vi tisti, ki jim boste dali vajeti v roke. Toraj od vas je odvisno, kakšna naj bo bodoča mestna uprava, delavska ali kapitalistična.

Delavska stranka v Sheboyganu je postavila na volilno listo svoje kandidate za aldermane in supervisorje v vseh okrajih, izvemši v prvi in drugi wardi. Kandidatje naše stranke so:

Ward

- 1 EARL KNEEVERS, alderman;
FRED KNEEVERS, supervisor;
- 4 HERBERT S. HUMKE, alderman;
FRED HAGEDORN, supervisor;
- 5 CHARLES HAACK, alderman;
CHARLES ZEINEMAN, supervisor;
- 6 JOHN RUSSO, alderman;
- 7 HERMAN F. HINZE, alderman;
ADAM J. MUELLER, supervisor;
- 8 ALBERT W. KUETHER, alderman;
ERNST KREUTER, supervisor.

Volilci, ne pozabite iti dne 1. aprila na volišče in oddajte glas za zgoraj navedene kandidate, kajti glas za delavske kandidate je glas za naše interese.

KAMPANJSKI ODBOR.

Na "prijatelje delavstva" se ni zanašati.

V Schenectadyju, N. Y., so imeli prošlo leto županske volitve. Socialistična stranka je imela svoje kandidate in apelirala na članstvo unij, naj glasuje zanje. Toda unije so podpirale "delavskega prijatelja" W. W. Campbella, ki je kandidiral za župana proti socialističnemu kandidatu. Campbell je bil izvoljen in unije so se veselile "svoje" zmage. Župan Campbell pa je pozabil na obljube unijam in pričel odslavljeni unijske mašiniste, ki so bili v službi mestne občine, in uvedel odprto delavnico. Schenectadyska delavska federacija (zveza unij) je na svoji seji soglasno protestirala proti postopanju župana Campbella napram unijskim delavcem. Med delegati na tisti seji, ki je sprejela imenovani protest, so bili tudi tisti odborniki uniji, ki so najglasneje agitirali za županskega kandidata, katerega sedaj obsojajo. Toda ljudje se težko izpametujejo.

SODRUGI V ILLINOISU — ne pozabite agitirati poleg Proletarca tudi za "CHICAGO SOCIALIST", glasilo socialistične stranke v Illinoisu. Naročnina: \$1.50 za celo leto, \$1 za osem mesecev. Naslov: Chicago Socialist, 1501 Warren Ave., Chicago, Ill.

Socijalističkim radnicima Srbima i Hrvatima u Americi.

Dragi drugovi,

Prilike socijalističkog pokreta u Jugoslaviji veoma su teške. Na jednoj strani rascep radničkog pokreta, na drugoj strani velika besposlica i politička i socijalna reakcija učinili su da je socijalistički pokret u Jugoslaviji danas veoma slab.

Naročito je težak položaj socijalističke štampe. Nekoliko socijalističkih listova već je prestalo izlaziti. Oni što još izlaze nalaze se u vrlo teškim finansijskim prilikama i spasavaju se još samo izvanrednim žrtvama jednog malog broja drugova.

U takvom položaju nalazi se i organ Socijalističke Partije Jugoslavije za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu, "Glas Slobode". Samo blagodareći velikim naporima uspeo je da se on dosad jedanput nedeljno izrima uspeo je da se on dosad jedanput nedeljno izdaje.

Pa ipak Oblasni Odbor u Sarajevu čini sve moguće da se dalje izlaženje "Glasa Slobode" omogući. U tome on računa na pomoć socijalista Srba i Hrvata iz Amerike.

Ta pomoć sastojala bi se iz toga što bi drugovi iz Amerike u većoj meri no dosad "Glas Slobode" preplaćivali i što bi ga dobrovoljnim prilozima pomagali.

Oblasni Odbor je svesan u kako teškim prilikama žive drugovi u Americi, ali ipak se nada da će oni biti u stanju da za socijalističku stvar u njihovom zavičaju nešto žrtvuju.

"Glas Slobode" izlazi jedanput nedeljno. Štampa se u srpsko-hrvatskom jeziku ćirilicom i latinicom izmešano. Njegova pretplata iznosi za Ameriku 1 dolar godišnje. Njegova je adresa: "Glas Slobode", Sarajevo, Jugoslavija (S. H. S.), Europe.

(Ovaj apel upućuje se samo socijalistima Srbima i Hrvatima u Americi a ne i ostalim Jugoslovenima zbog toga što se "Glas Slobode" štampa samo u srpsko-hrvatskom jeziku.)

Drugarski socijalistički pozdrav svim socijalističkim radnicima iz Jugoslavije u Americi!

1. marta 1924.

Sarajevo

OBLASNI ODBOR SOCIJALISTIČKE PARTIJE
JUGOSLAVIJE ZA BOSNU I HERCEGOVINU.

Priznani hrvatski umetnik bo gostovao v Chicagi.

Zlatko Baloković, violinist, ki si je pridobil že svetovni sloves, bo v nedeljo 30. marca nastopil v dvorani Sokol Pilsen na So. Ashland in 18. ulici. Pričetek koncerta ob 3. popoldne. Vstopnina je \$1 in \$1.50. Baloković je nastopil že na mnogih koncertih v Evropi in Americi, povsod z uspehom.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsake drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2.30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem da vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

SLOVENSKI SOC.
PEVSKI ZBOR

"ZARJA"

CLEVELAND, O.

priređi

30. marca ob 7:30
zvečer svojo

**POMLADANSKO
VESELICO**

v spodnji dvorani

SLOV. NARODNEGA DOMA

VSTOPNINA:

za moške 50c,
za ženske 35c.

Zbor "Zarja" zapoje več pesmi, ki bodo občinstvo gotovo razveselile. Po petju ples in prosta zabava. Igral bo orkester I. Ivanuša. Tudi za jed in pijačo bo dobro preskrbljeno. Vabljeni so vsi rojaki in rojakinje, da se te veselice udeležijo, kajti veselja bo v vseh ozirih dovolj. Ne zamudite te prilike! Na svidenje v nedeljo zvečer!

ODBOR.

Telebanova pisma.

MOONSHINE CITY, KOKAKOLA. — Kokakolska napredna jednota bo dobila nov glavni odbor. Kakor na novo pobeljena hiša, tako lepo bo izgledal. Tudi jaz sem kandidat. Vsakdo je lahko, samo ako ima za to potrebne kvalifikacije. Jaz, hvala bogu, jih imam! Evo jih, take, kakor sem jih sporočil gl. uradu, da jih objavi na glasovnici v ličnem okvirju, če le mogoče, na prvem mestu.

Rojen sem bil v Kravji dolini. Moj oče je imel argovino s kislim zeljem. Izobrazbe sem se nalezal v ljudski šoli na Grabnu. (Zakaj rečejo tisti šoli "na" Grabnu, ne vem.) Videl sem tudi nekaj gimnazij in en vogal graške univerze. Mimo ljubljanske realke sem šel mnogokrat, toda natančnega števila ne vem. V deželni dvorcu sem enkrat pod streho pometal prah. Dva dni sem se učil za komija v Višnji gori, 14 dni pa čevljarke obrti v Karlovcu. Kot vojak pri deželni brambi sem bil nekemu oficirju za purša.

Star sem 42 let, oženjen že drugič. Moja prva žena, zavedna članica KNJ., mi je zapustila tri otroke in \$500 posmrtnine, za kar sem ji zelo hvaležen, za posmrtnino namreč. Pred dvema leti sem se poročil z vdovo M. K., ki mi je prinesla v hišo nekaj polomljenega pohištva in štiri otroke, ki pa niso tako prijazni kakor moji. Vsi otroci najine zedinjene družine spadajo v mladinski oddelek KNJ., kar dokazuje, da delujem za njen napredek in naraščaj.

Sem tudi državljan, ako vam ni še znano. V Ameriki sem se zelo izobrazil, dasi sem prišel sem že pre-

cej učen, kakor sem že raztolmačil. Videl sem že veliko šol in v kovčeku imam pet diplom, ki pa mi ne prinašajo nikakih dividend. Olikan sem v mnogih jezikih. Govorim jih, če se ne motim, deset, pišem pa jih še več. Sedaj sestavljam nov mednarodni jezik, kar dokazuje, da sem v jezikih zelo podkovan. Govorim in pišem razun v drugih jezikih tudi po kranjsko.

Bil sem ustanovitelj pipčarskega kluba, ki je delal za napredek dokler je bilo kaj vina v kleti. Bil sem glavni odbornik društva Habsburški Sinovi. Nekaj časa sem bil tudi vitez Žalostne Matere Božje. To društvo še eksistira. Član KNJ. sem že tretje leto. Udeležil sem se že štirih sej. Predsednik me je že dvakrat imenoval za vratarja, kar dokazuje, da sem ugleden član društva.

Delal sem osem let v pivovarnah; to je zadosten dokaz, da sem čil in krepak. Ob večerih sem pisal po-vesti, črtice, romane in ljubavna pisma. Po prohibiciji sem pričel prodajati "mehke" pijače. V kratkem vam bom v seriji člankov opisal vse natančno kakšen bo konec sveta.

Jaz sem zelo napreden. Sem proti prohibiciji (in zanjo), sem za peturni delavnik, za povišanje plač, sem jako zaveden, velik svobodomislec in sposoben sem tudi za razna druga dela. Ker sem dober in plemenit, obljubljam, da bom delal za narodni blagor in za narodov denar.

Naj živi naša dična, naša prelepa Kokakolska napredna jednota!

KOZMA TELEBAN, A. B. C.

Finančna sila tega zavoda
Vam jamči vseobčo sigurnost.

SLOVENCİ V AMERIKI

otroci — njih roditelji — in roditelji teh, poverjujejo svoje bančno poslovanje našemu zavodu — in vsak izmed njih cení uspeh svojega neprestanega stika s to največjo jugoslovansko banko v Zedinjenih državah.

In vi, ki pri nas ne vlagate, niti ne investirate, brez razlike kje stanujete, prepričajte se, da je za Vas najuspešnejše, ako poverite Vaše bančno poslovanje nam.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulica,
CHICAGO, ILLINOIS.

Pošiljamo denar v staro domovino najceneje in najhitreje. PRODAJAMO PAROBRODNE LISTKE za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo tudi svedočbe (affidavits) za naseljence.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, teste in vsa v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE	MLEKARSTVO, s črticami e živinoreji s alikami75
VZORI IN BOJI, črtice, vezana ..	1.50	ANFISA, (Lescald Andrejev), broširana ..	NALEZLJIVE BOLEZNI35
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana ..	.65	BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana ..	NARODNOGOSPODARSKI RESEJI35
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana ..	.75	ČARILJEVA ŽENITEV-TRIJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana ..	NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana ..	.45
KAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75	DNEVNIK, veseloigra v 2' dejanjih ..	NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ75
ZA SEBICO, povest, broširana ..	.45	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.	O KONSUMNIH DRUŠTVIH ..	.10
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana ..	1.00	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana ..	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana ..	.40
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senoa), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana ..	1.20	KASLIJA, drama v 3 dejanjih ..	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA50
KMOTE IN KONEC GOSPODIŠNE PAVLE, (I. Zorec), broširana ..	.40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POGLED V NOVI SVET70
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana ..	.65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.09
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rade Murnik), broširana ..	.30	NAVADEN SLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana ..	POSTREZBA BOLNIKOM, s alikami35
SLOVENSKI PISATELJI:		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana ..	PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana ..	1.15
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana ..	1.25	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana ..	RASTLINSTVO NARIS ALP, (F. Seidl) ..	.95
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana ..	2.00	ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana ..	RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Zagar) ..	.35
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan ..	1.75	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih ..	REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana ..	.45
II. zv. vezan ..	1.50	SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno ..	2.00
III. zv. vezan ..	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Osvald), broširana ..	.50
IV. zv. vezan ..	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40
V. zv. vezan ..	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata ..	SRBSKA POČETNICA, (J. T.) ..	.80
VI. zv. vezan ..	1.00	ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK (Dr. J. F. Kern) ..	SPRETNJA KUHAČICA, broširana, \$1.00, vezana ..	1.25
		DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Stebi) ..	SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana ..	.50
		GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana ..	USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
		JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled ..	V NOVO DEŽELO, (E. K.) broširana ..	.25
		KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM ..	VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza) ..	.25
		KDO UNIKUJE PROIZVAJANJE V MALEM ..	NADEUZNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
		KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	ZAKON BIOGENEZIJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
		KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menezej) ..	ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec) ..	.50
		KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HEVATOV IN SRBOV, (Matija Pire) ..	ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNISKIH IZRAZOV, (J. Bezljaj) ..	.30
		MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA SLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana ..	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk e zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trde vezana ..	1.50
			ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in majska izdaja letnika 1922, vesaka po ..	.10
			ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. sv. 85c; II. sv. 75c; III. sv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

GANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c. (Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Gankarjeva številka) 10

KRES, revija, l. 1922, št. 9-10. 25

KRES, revija, l. 1922, št. 11-12. 25

KRES, kulturni mesečnik, l. 1923, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trstniški) 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLESKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana 60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1813 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karner), vezane v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana 60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

FOOD AND MY NEIGHBOUR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolsstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnice 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz madnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana 60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 16

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.25

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A POOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštne ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,

Chicago, Ill.

Pomlad kliče: Že "prihajam!"

Spomlad prihaja. Ampak da popravite škodo, ki jo je napravila zima in da se postavite na stražo pred prvimi nagajivimi tedni te krasne sezone, morate sedaj bolj kot kateri drugi čas skrbeti za svoje zdravje. Če izčistite svoje telo strupov nabranih v želodcu in črevih in če prisilite lena čreva, da počno normalno delovati, bo vaš sistem vstanu prestati to dobo brez vsake resne poškodbe. Trinerjevo zdravilno grenko vino bi moralo biti sedaj vedno pri rokah, ker to zdravilo spravi vaš želodec v najboljši red, pomaga prebavi in zavaruje vaše telo pred boleznimi, ki napadajo človeka v spomlad. To vino ima samo eno vrsto odjemalcev in to so zadovoljni odjemalci. Pošljite mi nadaljne tri steklenice Trinerjevega zdravilno grenkega vina, njegovi rezultati so izborni," tako nam je pisal Mr. Joseph Matusek iz Kansas City, Mo., 23. februarja 1924 in tako nekako se glase vsa pisma, ki jih prejemamo. Trinerjev Liniment, ki daje hitro odpomoč v slučajih revmatizma, in nevralgije in Trinerjev Cough Sedative, izvrstno zdravilo proti kašlju in prehladom, sta sedaj v sezoni. Če bi jih vaš lekarnar ali

trgovec z zdravili ne imela v zalogi, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Socialist ni tisti, ki pravi, da je, ampak tisti, ki deluje socialistično.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.